ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 112, Ocak 2021, s. 309-323

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.48441>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
19.12.2020

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date
29.01.2021

Burcu UÇAR

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim İş A.B.D, Yüksek Lisans Öğrencisi
burcuucar.92@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6515-054X

Dr. Öğr. Üyesi Gonca Hülya YAYAN

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim İş A.B.D.
yayangonca@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2915-3137

**SANAT VE İLETİŞİM İLİŞKİSİ AÇISINDAN AYŞE KAPUSUZ'UN
ESERLERİNİN ANALİZ VE YORUMLARI**

Öz

Tarihinin ilk çağlarından itibaren sanat, insanların duygu ve düşüncelerini, hayal gücünü, yaratıcılıklarını kullanarak farklı biçimlerle anlatabilme çabasıdır. Bu yönüyle sanat eserleri, geçmişten günümüze kadar toplumlarda sanatçıların ortaya koyduğu estetik kaygılar taşıyan birer iletişim aracı olmaktadır. Görsel anlatım biçiminin ilk örnekleri sayılan mağara devrindeki insanların çizdiği sembol ve şekiller iç dünyalarının dışa yansıması olarak duvarlarda yer almıştır. İlk insanların bu şekil ve sembollerle sağlamaya çalıştıkları iletişim olgusu aslında toplumsal yaşantının önemli bir aracı olarak tarih boyunca sanatla köklü bir ilişki içinde olmuştur. Sanat aslında farklı iletişim yollarıyla izleyicinin görme, işitme ve hissetme duyularına hitap ederken eserini ortaya koyan sanatçının ruh dünyasındaki pek çok olguyu sanat yoluyla dışa vurmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda sanat kitlelere ulaşma konusunda oldukça etkili bir iletişim aracı olduğundan söz edebiliriz. Bu araştırma ile, ekspresyonist tarzda çalışmalar üreten sanatçı Ayşe Kapusuz'un eserlerinin teknik ve estetik özellikleri bakımından incelenip değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırma nitel araştırma türlerinden olan doküman analizi (literatür tarama) yöntemi ile yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sanat ve İletişim, Dışa Vurumculuk Ayşe Kapusuz' un Eserleri.

ANALYSIS AND COMMENTS OF AYŞE KAPUSUZ'S ARTWORKS IN TERMS OF THE RELATION OF ART AND COMMUNICATION

Abstract

Since the first ages of history, art is an effort to express people's emotions and thoughts, imagination, and creativity in various ways. In this respect, artworks are a communication apparatus that carries aesthetic concerns in societies from past to present. The symbols and figures drawn by people in the cave era, which are considered to be the first examples of visual expression, were placed on the walls as a reflection of their inner world. The communication phenomenon that the first people tried to provide with these shapes and symbols has actually been in a deep-rooted relationship with art throughout history as an important tool of social life. When art actually appeals to the senses of seeing, hearing, and feeling of the audience through different communication ways, it enables the artist who composes her artwork to express many phenomena in the spirit world through art. In this regard, art is an impactful communication tool to reach the masses. With this research, it is aimed to examine and evaluate the works of the artist Ayşe Kapusuz, who creates artworks in an expressionist technique, in terms of their technical and aesthetic features.

Keywords: Art and Communication, Expressionism, Ayşe Kapusuz's Works.

GİRİŞ

Sanat, her toplumda insanın doğadan ve içinde yaşadığı kültürden aldığı verileri bilinçaltında ve bilinç düzeyinde harmanlanarak estetik değerlerle buluşmasıdır. Sanat, içerisinde yer alan bütün bu estetik yansımaların yanında kitleleri etkileme niteliğine sahiptir. Toplumsallaşmanın vazgeçilmez bir ögesi olan iletişim de sanatın ortak özelliğiyle bütünleştğinde kitlelere ulaşma konusunda oldukça etkili bir durum ortaya çıkarmaktadır. (Aşkar, 2001: 2)

Yaşadığımız dünyada iletişim, tüm varlıkların var olma nedeni olarak evrensel bir olgudur. Bu özelliğinden dolayı bilim, teknoloji ve sanatla birlikte varlığını sürdürürken gelişebilmektedir. Aslında tarih boyunca insanoğlunun kendini ifade etmek için kullandığı en güçlü ve en özel aracın sanat olduğu bilinmektedir. İnsanlar sanat aracılığıyla duygu düşünce ve hayallerini dışa vurup belli formlara dönüştürürken bu şekilde bir göstergeler dizgesini de oluşturmuşlardır. İletişimin var olabilmesi için gerekli olan bu göstergeler; işaretler, semboller, çeşitli ses, beden hareketleri vb. sanatsal ifadenin aslında en temel araçlarıdır. Bu da insanoğlunun; doğa ve kendisiyle olan iletişimi yanında etkileşimini de zenginleştirmesine yardımcı olmaktadır.

Sanat bu yönüyle, insan ve toplum yaşantısı arasındaki köklü bir ilişkiyi gözler önüne serer. Çünkü sanatçılar da her toplumda sanat eseri yoluyla sanat alıcısının ve izleyicilerinin yaşamına da bir şekilde etki etmişlerdir. “Bu sayede belli türden bilgiler izleyiciye iletilirken sanatın ilettiği bilgi türü yanında sanatla birlikte biçimlenerek toplumlarda bir çeşit varlık

kazanmışlardır.” (Özkök,1982: 207). Bu bağlamda sanat ve iletişim ile doğuştan bir bağ kuran insanoğlu, duygu, düşünce, dileklerini, savaşlarını, barışlarını dile getirmek, uzaklara ve gelecek kuşaklara ulaştırmak için bir iletişim aracına daima ihtiyaç hissetmiştir (Munis, 2004: 11)

Bugün iletişim araçları içerisinde sanatında bir kolunu içinde barındıran ekspresyonizmde (dışa vurumculuk) sanatçılar yoluyla hem bireyi hem de toplumu etkisi altına alan bir sanat akımı olarak karşımıza çıkmaktadır.

EKSPRESYONİZM

Ekspresyonizm (dışavurumculuk) toplumsal anlamda oldukça önemli değişikliklerin yaşandığı 20. yüzyılın başında İzlenimciliğe ve Doğalcılığa karşı tepki olarak doğmuş bir sanat akımıdır. Anlatımcı bir akımı içerisinde barındıran dışavurumculuk sadece resim sanatını değil, sinema, tiyatro ve edebiyat gibi sanat dallarını da etkisi altına almıştır. (Ahmetoğlu, Denli, 2013, s.174

1913 yılında Berlin’de Sonbahar Kataloğu önsözünde Herwarth Walden dışavurum kavramını ve sanatçıları şöyle tanımlamaktadır:” *Ressamın yaptığı, en içsel duygularıyla algıladığı, varlığının anlamlandığı bir dışavurumdur* “(Richard, 1999, s.9).

Bu akımı temsil eden sanatçılarda; sanatsal etkileşim ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan eserlerini, iç dünyalarının birer yansıması olarak görmüşlerdir. Dışavurumcu olan bu sanatçılarda dış gerçekliği yansıtmayı reddeden ve içinde bulunduğu ruhsal durumlarını; renk, çizgi ve bir düzlem aracılığı ile biçimleri deforme ederek kendini ifade etmesi şeklinde yorumlamışlardır (Fırıncı, 2006: 111).

Dışavurumcu bu sanatçıların tümünde ‘kendine özgü’ yaklaşımlarına rağmen ‘biçim bozmacı’ bir tavır taşımaları yanında; rengin özellikle de simgesel, duygusal ve dekoratif etkilerinden yararlanmaları, abartılı perspektif ile desen anlayışları ise ortak noktaları olmuştur (Antmen, 2008: 34).

Ekspresyonist sanatçılar, eserlerinde hislere dayalı içsel duyguları ifade etme yolunu seçerken İnsanın günlük yaşamda karşılaştığı hüznün, şaşkınlık, bitkinlik, korku ve acı, bunun tersine solarak sevinç, coşku ya da mutluluk gibi insana dair bütün duyguları, sanatçı duyarlılığı ile şekillendirip eserlerinin de konusunu oluşturmuşlardır. (Keskin, 2014: 3)

SANATÇININ ESERLERİNDE KULLANDIĞI SEMBOLLER VE ANLAMLARI

Ekspresyonist bir sanatçı olan Ayşe Kapusuz, resimlerinde hislere dayalı içsel duygularını ifade etme yolunda çizmiş olduğu motiflerde de yaşamında karşılaştığı hüznün, şaşkınlık, bitkinlik, korku ve acı yanında coşku ,sevinçlerini kendisine göre herhangi bir isimleri veya türleri olmayan çiçeklerle o anki duygularına göre motiflerle harmanlayıp çizerek dile getirmiştir Sanatçı, eserlerini oluştururken hissettiklerini ve tarzını şöyle ifade etmektedir: “Doğumumuzdan ölümümüze kadar gördüğümüz her şeyi görsel kumbaramıza atarken sadece görmek istediklerimiz değil bütün duygularımızla beraber algıladıklarımız da burada yer almaktadır. Onlar eğer hayatımızda olmasaydı görsellik neye yarardı. Genelde hayalden portreler yapan bir ressam olarak, bir şekilde o kasadan bilinçsizce ve içgüdüsel olarak onları su yüzüne çıkarırken bir kolaj gibi kullanmayı seviyorum ve bana göre genel olarak hayalden yaptığım resimlerimde bir şekilde ortaya çıkıyor. Ben daha çok ekspresif çalışan fakat belirli bir tarza veya bir imgeyi imzası gibi yapıp, sürekli kendini yenilmeden ona bağlı kalan bir sanatçı değilim tamamen hislerime dayalı çalışıyorum. Elbette ki bugüne kadar gerek okul gerek kendi

kişisel eğitimimle birlikte edindiğim ve edinmekte olduğum bilgilerin ışığında resimlerimde genelde alzheimerlı bir yaşlı gibi daha az hatırlayıp bir bebek veya çocuk gibi daha çok cesaretle çalışıp denemeler yapmayı seviyorum benim tarzım işte bundan ibaret. “

Sanatçının eserlerinde ruh durumuna göre çizdiği motifler arasında hayat ağacı çiçekler, buğday, başak ve küpe gibi özel objeler yer almaktadır.

Ağaç: Ağaç motifi, insanlığın en eski çağlarından beri sanatçılar tarafından kullanılan en önemli sembollerdendir. Ağaç, özellikle Mezopotamya’da, semitik resim sanatında kullanılan en yaygın ve en eski konulardan biridir (D’Alviella, 1894: 118). İki bin yıl boyunca Mısır, Yunanistan ve Indus Medeniyetini’de kapsayan Eski Yakın Doğu’nun birçok yerinde yaygın olarak kullanılmıştır. (Parpola, 1993:161). Servi, sedir, incir, zeytin, asma, hurma, palmye, kayın, nar, meşe, vb. bu ağaçlar değişik toplumlarda genelde hayat ağacını sembolize etmiştir. Bu ağaçlardan hangisi sanatçıların eserlerinde motif olarak kullanılırsa kullanılsın genel olarak hayatı ve sonsuz yaşamı simgelemektedir. Geniş anlamıyla da, sürekli değişim ve gelişim içinde yaşayan evreni sembolize etmektedir. Eliade’ye göre (2003: 270-71) ifade ettiği güç nedeniyle soyutlaşmış bu ağaç kutsallık ihtiva etmiştir ve ona göre doğru olan aslında ağacın resmedildiği ya da kullanıldığı yerdeki amacına uygun olarak tanımlanmasıdır. Ağaç motifi, yaşam ve ölüm arasındaki sürekli döngünün sembolize edilmiş hali olarak Sümerler’de de kullanılmıştır (Çevik, 1999: 336; Belli, 1980: 238). Sümer yaratılış efsanesinin temelinde de “kutsal ağaç” veya “doğum bitkisi” motifi olarak; aslında yaratılışın hayat ağacıyla başlamış olduğu yer almaktadır (Öztekin 2008, 43; Ateş, 2012: 26).

Çiçek: Türk sanatının vazgeçilmez unsurlarından biri olan çiçeğin sözlük anlamı; bir bitkinin saplarında bulunan güzel şekilli, renkli ve kokulu olan bir güzelliştir (Arsever, 1983:395).

Çiçek motifi Türk süsleme sanatının başlıca desenleri arasında yer alan en önemli türlerinden biri olarak kabul edilir. Bugün de çiçek desenlerini birçok sanatçı kendine göre stilize ederek kullanmaktadır.

Süsleme sanatında bitkinin kullanılan parçasının yorumları da farklı şekillerde yapılmaktadır. Çiçeğin yeni açmış halinin yorumu gençliği, tazeliği ve baharı anlatırken, dikenli dallarının yorumu ise hayatın zorlukları olarak yorumlanabilmektedir. (Karafakı, Çetinkaya, 2016: 18)

Örneğin gül koncası, her bahar yeniden canlanmaları nedeniyle dirilişin ve ebediyetin simgesel dönüşümü olarak değerlendirilmektedir (Çelikdağ, 2017: 107). Mitolojide gülle ilgili olarak; Eski Yunanda Güzellik Tanrıçası Aphrodite’in doğuşu sırasında vücudundan akan köpüklerden oluştuğuna inanmışlardır. Hint efsanelerinde ise dinî ve kozmogonik bir mânâsı mevcuttur. Eski Suriye ve Mısır’da gül üzerine çeşitli efsaneler de bulunmaktadır. Roma döneminde ise aşk ve neşe çiçeği sayılan gül, geniş çaplı ziyafetlerin vazgeçilmez bir çiçeği olarakta dikkat çekmektedir (Karafakı, Çetinkaya, 2016: 16).

Buğday-Başak: Bereket motifi olarak bilinirken sonsuz mutluluk dileğini de ifade etmektedir. Anadolu kültüründe bereketi sembolize eden bazı motifler mevcuttur. Bunlar; buğday, başak, kapuz, dut, nar, incir ve üzümden oluşan bir grup içinde yer almaktadır. Bu motifler, farklı disiplinlerde de aynı anlamlarını korumaktadır. (Canay, 2011)

Buğday motifi Eski Yunanlılar için mitolojide önemli bir tahıl olarakta yer bulmuştur. Bereketin tanrıçası Demeter’in insanlara toprağı ekip biçmeyi öğrettiğine inanılmıştır. Yunan

mitolojisinde elinde buğday demetini tutan Demeter, tarımın, buğdayın hasatın ve bereketin sembolü olarak görülmüştür (Radt 2002: 178).

Küpe: Küpe, Türk dokumalarında sıkça karşılaşılan motiflerden biridir. Anadolu'da bu motifi adlandırmak için kullanılan sözcüklerden biri de "küpeli"dir. Küpe Anadolu'nun pek çok yöresine ait dokumalarda görülmekte olan bir motif olup genç kızların evlilik isteklerini dile getirme amaçlı ve/veya evlilik sembolü olarak kullanılmaktadır. Küpe motifi Anadolu dışında kalan Türk dünyası dokumalarında da görülmektedir (Karataş 2013: 133, 307).

Küpe gerek motif gerekse de eşya olarak önceleri nişanlılığı, sonraları ise evliliği sembolize etmiş ve hep kadınla ilişkilendirilmiştir. Küpe motifinin genelde dişil unsurları sembolize etmek için kullanılışı dokumacılığın Türkler arasında kadınlara özgü bir faaliyet olarak kabul edilmesiyle ilgili de görülmektedir. Mine Erbek'e göre küpe cinsel sembolizmde kadının cinsel organını simgelemektedir. Bu özelliğinden dolayı da doğum ve çoğalma ile ilişkilendirilmiştir (Erberk, 2002: 70).

SANATÇININ ÇALIŞMALARINDA KULLANDIĞI RENKLER

Sanatçı çalışmalarını yaparken duygularına hayal gücünü katarak ayrı bir renk ayrı bir malzeme ile harmanlayıp bu renkler ile insanlarla bir şekilde kurduğu iletişim biçiminden de mutluluk duyduğunu dile getirmektedir. "Kullandığım çiçekler resmimi yaptığım kadınların iç dünyasını, hüznünü yaşadıkları acıyı ki bu ülkede böyle çok kadın var ama yine de umutlular yaptığım çiçekler genelde siyah ve biraz kasvetli ama açmış haldeler hepsi, siyah da olsa formun kendisinde bir renk ve enerji var çalışmalarında kullandığım renkler tamamen bilinçaltımla hissel bir şekilde ortaya koyduğum renkler" şeklinde ifade etmektedir. Sanatçı eserlerinde beyaz, siyah, gri, kırmızı, mavi, sarı, yeşil, kahverengi, turkuaz renklerini kullanmaktadır.

Beyaz: Beyaz renk genel olarak masumiyet, barış, neşe, saflık, temizlik ve ölümsüzlüğün rengidir (Çalışkan, 2010: 104). Birbirlerine sıkça çiçek hediye eden toplumlarda çiçeğin türü yanında rengiyle de izleyiciye iletilmek istenen mesajlara ayrı bir anlamda katmaktadır (Zıllıoğlu, 2007;181). Beyaz renkte olan bir çiçek ile içtenliği simgelemek mümkün olmaktadır. Rus kökenli bir Fransız ressamı olan W. Kandinsky' ye göre, çoğu kez bir tür renksizlik olarak düşünülen beyaz, bütün renklerin maddesel özelliklerini içeren ve onları bünyesinde barındıran bir renk olarak dünyanın sembolünü de nitelmiştir (Ersoy, 2000: 52). Masumiyet ile ilişkilendirilen bu renk beraberinde akla mutluluğu da getirmektedir. Beyaz renk Asya' da matem ve yas, Japonya ve Çin'de de beyaz karanfil ölüm ile beyaz renk ise yası simgelemektedir (Akkın, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 277).

Siyah: Türklerde siyah renk; kuzeyde yaşayan toplulukları sembolize ederken şiddet, güç ve gerçeği vurgulamak için kullanılmıştır. İyi, kötü, yas, ölüm gibi insan hayatında meydana gelebilecek üzüntü verici hususları ifade etmek için olumlu ve olumsuz olarak kullanılan bir renkte olmuştur (Çoruhlu, 2011: 209). Siyah renk, birçok ülkede matemî çağrıştıran korku ve umutsuzluk gibi duyguları da ifade etmektedir (Akkın, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 277; Kılınçarslan ve Fidan, 2012: 48). Bu çağrışımlarının yanında gücü, soyluluğu, ağırbaşlılığı, otoriteyi, akli, gücü, erdemi, gizemi de sembolize etmektedir.

Gri: Ağırbaşlılık ve sadakatin rengi olarak bilinmektedir (Altıntaş ve Çamur,2013: 124). Bu renk ciddiyetin yanında nezaketi de içerisinde barındırmaktadır. Gri rengin tonları farklı etkiler

de yaratmaktadır. Örneğin; maviye yakın bir ton kasvetli bir etki yaratırken, beyaza yakın tonu ise huzuru çağrıştırmaktadır (Çalışkan vd., 2010: 103).

Kırmızı: Heyecan, aşk, tutku kırmızının çağrıştırmış olduğu anlamlardan sadece birkaçıdır (Akkın, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 275). Batı kültüründe ise aynı renk tehlikeyi belirtmek amacıyla kullanılmaktadır. Kırmızı renk iyi şans ve içtenliğin sembolüğü olarak da bilinmektedir (Mazlum, 2011: 131). Başlıca özelliği ateş ve kanın simgesi olması yanında duygu, tutku gibi kavramları da yansıtmaktadır. Kırmızı aslında, cinselliğin alevi de rengidir (Ersoy, 2000: 56).

Mavi: Ruhun ve düşüncenin rengidir. Doğu yönünün simgesi olan mavi, göğün de rengi olmasından dolayı çoğu kere gök unsuruna işaret eden çeşitli öğelerinde simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Barış, erdem ve erdemli davranışların simgesi olarak da kullanılmaktadır (Çoruhlu, 2011: 213). Mavi renk stres ve tansiyona karşı oldukça yararlı bir renk olarak bilinmektedir. Fakat kullanıldığı tonlar farklı etkiler yaratabilmektedir. Örneğin; açık tonları huzurlu bir ortam yaratırken, koyu tonları ise depresif bir ortam yaratmaktadır (Çalışkan, vd., 2010:103).

Sarı: Türklerde daha çok olumsuz anlamlarıyla ön plana çıkmıştır (Çoruhlu, 2011: 219-220). Doğu toplumları için kutsal bir renk olan sarı, Batı toplumlarında eğlence ve mutluluğu sembolize etmektedir (Mazlum, 2011: 132). Genel olarak bakıldığında ise sarı renk; parlaklık, neşe, heyecan, hırs, özgürlük, açık görüşlülük, ilham, bilgelik gibi duyguları çağrıştırmaktadır (Andrews, 1995: 33).

Yeşil: Yeşil, sonsuz yaşam ve ruhun yeniden canlanmasını göstermektedir. (Ersoy, 2000: 61) Mavi ve sarının birleşiminden meydana gelen yeşil hem sarı rengin vermiş olduğu sıcaklık hem de mavideki sakinlik ve huzuru yapısında bulunduran bir renktir. Yeşil Batı' da ilkbahar, tazelik ve yenilenmenin rengi olarak da bilinmektedir (Çalışkan, vd., 2010: 102).

Kahverengi: Kızıl ve siyah arasında yer almakta olup, daha çok siyaha yakın bir renktir. Saf olmayan ve kendini göstermeyen yeraltı ateşiyle kil ve toprakla özdeşleştirilmiştir. Bunun için insanoğlunun keşfettiği ilk renktir. Yaprak rengi nedeniyle de sonbaharı anımsatmaktadır. Sağlık ve güvenilirlik gibi anlamları da vardır. (Ersoy, 2000: 62).

Turkuaz: Turkuaz, günümüzde Türk rengi olarak da anılmaktadır. Turkuaz, Avrupa'ya Anadolu üzerinden ihraç edildiği için bu ad, Fransa'da Turkuaz Türk anlamına gelen sözcükten kaynaklanmıştır. Yeşil ve mavi arasındaki renk skalasında yer alan turkuaz rengi; sakinliği, huzuru ve psikolojide duygusal dengeyi sembolize etmektedir. (Orçan, 2011: 81)

SANATÇININ ESERLERİNİN ANALİZ VE YORUMLARI

Resim-1 “2019, Tuval üzeri yağlı boya, 110x65 cm”

Resim-1 Analizi: Sanatçının çalışmasını incelediğimizde ön planda üzerinde bordo ve siyah otların bulunduğu küçük bir tepe ve tepenin üstünde yaprakları olmayan kurumuş siyah ağaç dikkatimizi çekmektedir. Ağacın hemen arkasında resmin orta planında ise koyu kırmızı tonların kullanıldığı bir kadın portresi görülmektedir. Kadın portresi geniş fırça darbeleriyle oluşturulmuştur. Kadının sarı saçları ağacın dallarıyla bütünleşmiş bir şekildedir. Resmin arka planı siyah gri tondadır. Genel olarak eserde koyu renkler kullanılmıştır.

Resim-1 Yorumu: Tuval üzerine yağlıboya olarak yapılan bu eserde genel olarak kasvetli bir hava hâkimdir. Kadının bakışları hüznü ve ağlamalıdır. Tepede tek başına duran dalları kurumuş bir hayat ağacı motifi yer almaktadır. Resmin ön orta kısmında yer alan bu motif resimdeki kadının hayatını sembolize etmektedir. Hayatındaki yaşadığı pek çok olumsuzlukları sıkıntı ve üzüntüleri anlatmak için kullandığı koyu kırmızıyla tutkularını, siyahla sıkıntılarını, beyaz renkle temiz duyguları ile kadının yalnızlığına bir gönderme yapılmıştır. **(Resim 1)**

Resim-2 ” 2018, Tuval üzeri yağlıboya, 20x35 cm”

Resim-2 Analizi: Resmin özelliklerine göz attığımızda resmin tamamını kaplayan eliyle tuttuğu açmış beyaz bir çiçeği koklayan kadın figürü yer almıştır. Kadın figürünün kafasında siyah bir bandana yerleştirilmiştir. Resimde geniş alanlar tek renge boyanmış, kalın ve sert fırça darbeleri kullanılmıştır. Arka planında sol taraf mavi sağ taraf sarı rengine boyanmıştır. Eserde genel olarak soğuk tonlar kullanılmıştır.

Resim- 2 Yorumu: Eserde yer alan kadın motifi günümüz kadınıni sembolize etmekte olup yüzündeki kullanılan renkler ve ifadelerden sıkıntılar içerisinde olduğu hissini bize yansıtmaktadır. Bu kadının elinde tuttuğu beyaz renkteki bu çiçek gençliği tazeliği, baharı, geleceğe olan ümidini, mutluluklarını ve saflığını sembolize etmektedir. Arka planda kullanılan mavi renkle huzur ve sakinlik arayışı yanında sarı renklerle de hayatındaki neşe, heyecan, hırs, özgürlükler gibi olmasını arzu ettiği özelliklere dikkat çekmiştir. **(Resim 2)**

Resim-3 ” 2017, Tuval üzeri Yağlıboya, 25x35 cm,
Almanya’da bir koleksiyonerin evinde”

Resim-3 Analizi: Sanatçı bu eserinde sadece gözleri kapalı olan bir kadını resmetmiştir. Kadın figürünün saçlarında detaylar kalın fırça darbeleriyle resmedilmiş olup ön planda ise siyah bir çiçekle arka planda sarı ve mavi renkler kullanılarak eser tamamlanmıştır. Resmin genelinde soft renkler hâkimdir.

Resim-3 Yorumu: Eserde yer alan kadın figürü hüznü olduğunu gözlerini kapatarak da hayatında yaşadığı veya yaşayacağı pek çok olumsuzluklara karşı gözlerini yumarak duyarsız kalmayı tercih ettiğini de anlamaktayız. Resmin ön planında siyah renkte buğday başağı olduğu düşünülen bir motif görülmektedir. Sanatçı çalışmasında kullandığı siyah renkle hayatında yaşadığı üzüntülü olayları izleyicisine anlatmak istemektedir. Alt plandaki yer alan beyaz renkteki fırça darbelerinde ise sanatçı geleceğe olan ümidini temiz duygularla vermek istemiştir. Eserin arka planına baktığımızda ise sol tarafta kullanılan sarı renkle hayata karşı karşıya kaldığı heyecanları, sağ tarafta kullanılan mavi renkle de ruh, dünyasındaki huzurun düşünceleri ile ve sakinliği söz konusu olmaktadır. (Resim 3)

Resim-4 “2003, Tuval üzeri Yağlıboya, 50x60 cm, Ayşe Kapusuz’un otoportresi.”

Resim-4 Analizi: Sanatçıya göre resimlerinin karakterini yansıtan en iyi resmi olan bu çalışmada detaylar ve derinlik olmayıp geniş alanlar tek renge boyanmış ve arka planda gri mavi karışımı bir renk kullanılmıştır.

Resim-4 Yorumu: Resme baktığımızda ön planda hüznü bir kadın portresi yer almaktadır. Sanatçı, ekspresyonist çizgilerle oluşturduğu bu çalışmasında gülümsemeyen ve bir şeyleri sorgulayarak yaşadığı sıkıntılar ile hayatındaki olumsuzlukları bir şekilde yansıtmıştır. Arka planda yer alan mavi ve beyaz renkle huzura ve sakinliğe olan ihtiyacı bize verirken beyazlarda içindeki saf masum ve temiz duygularla hayata olan inancını da pekiştirmeye çalışmıştır. **(Resim 4)**

Resim-5 ” 2018, Tuval üzeri yağlıboya, 20x35 cm”

Resim-5 Analizi: Resme ilk bakıldığında kullanılan koyu tonlar dikkatimizi çekmektedir. Ön planda ise resmin tüm görüş alanını dolduran ağlayan bir erkek portresi yer almaktadır. Figürün gözyaşları yeşil renkte gösterilmiştir. Figürün sol tarafını kaplayan büyüklükte kırmızı bir çiçek ve onun sağında ise turkuaz renkte bir çiçek bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında resim serbest fırça darbeleriyle yapılmış olup eserde detay ve derinlik bulunmamaktadır.

Resim-5 Yorumu: Resimde yer alan genç erkek figürü üzüntüler içerisinde ağlarken resmedilmiştir. Bu resmin ön planında yer alan kırmızı çiçek acıyı, aşkı ve tutkuyu sembolize ederken sanatçının üzüntülerini de pekiştirir mahiyette kullanılmıştır. Kırmızı çiçeğin yanındaki turkuaz renkteki çiçek ise psikolojide dengeyi ve sakinliği hayata dair hala mevcut olan küçük bir umudunun olduğunun da arka plandaki beyaz renklerle pekiştirilerek anlatılmak istenmiştir. Ağırlıklı olarak koyu renklerin kullanıldığı ekspresif resimde kasvetli bir hava hakimdir. (Resim 5)

Resim-6 ” 2018, Tuval üzeri yağlıboya, 20x35 cm”

Resim-6 Analizi: Sanatçının bu eserine bakıldığında yine koyu renklerin hâkim olduğu görülmektedir. Ön planda beyaz ve turkuaz renklerle yapılmış kadın portresi kırmızı bir çiçek gül koklayan pozisyonda resmedilmiştir. Figürün kulaklarında kahverengi küpe başında ise siyah bir şapka yer almaktadır. Arka plan da bordo ve lacivert renkler kullanılmıştır.

Resim-6 Yorumu: Esere göz attığımızda genel olarak yas, üzüntülü bir havanın hakim olduğunu görmekteyiz. Figürün saçlarının beyaz olmasından yaşlı bir kadın veya sıkıntılardan beyazlamış saçlarının olduğunu düşünmekteyiz. Figürün kafasında yer alan siyah şapka ve beyaz saçlar bu matem düşüncesini pekiştirmektedir. Figürün kulağında bulunan küpe ise Anadolu da evliliği temsil ederken kokladığı kırmızı çiçekle kadının hayatındaki ölüm veya şiddet ve travmaları sembolize edilmek istenmiştir. (**Resim 6**)

Resim-7 " 2017, Tuval üzeri yağlıboya, 20x35 cm"

Resim-7 Analizi: Bu çalışmada soft renklerin kullanıldığı bir kadın portresi görmekteyiz. Kulağında siyah büyük bir küpe yer almaktadır. Kadın yere doğru bakmakta olup üzerinde ise beyaz bir kazak olduğunu görmekteyiz. Arka planda rengi olarak açık su yeşili bir renk kullanılmıştır.

Resim-7 Yorumu: Portreye bakıldığında düşünceli üzgün bir kadın figürü ekspresif bir ifadeyle yer almaktadır. Fügürün kulağındaki küpe evliliği ve cinselliği sembolize ederken. Arka planda bulunan yeşil renk; ruhun yeniden canlanmasını, sakinliği, huzuru, beyaz renkle de kadın figürünün masumiyeti saflığı ve temizliğini de temsil edilmiştir. **(Resim 7)**

SONUÇ

Ayşe Kapusuz'un eserlerini incelediğimizde ekspresyonist bir çizgide olduğu görülmektedir. Genelde duygusal ve duyarlı insanların kendi dünyalarındaki çatışmalara bakış açısını biz izleyicileriyle paylaşmak istemiştir. Çalışmalarında ekspresyonist çizgiler kullanılarak yapılan bu figürlerle insanların iç dünyasını sanatçı duyarlılığıyla huzursuzluklarını, sevinçlerini, hüznlerini yansıtmaya çalışmıştır.

Portre çalışmalarında dönem dönem değişen imgesel öğeler kullanırken Ayşe Kapusuz örneğin çiçek imgeleri için insanların yaşadıkları acı ve umutları yanında, hayat enerjilerini de içeren simgelere de yer vermiştir. Her güçlü insanın kendinde keşfetmesi gereken bir iç enerjisi olduğunu gerçeğini de savunan sanatçı çizmiş olduğu portre çalışmalarında savaşçı ve sıkıntılı yüzleri ile insanlara da mesaj vermeye çalışmıştır. Çalışmalarında kullandığı renklerle de insanların bilinçaltılarıyla hissi duygusal bağlar kurarak sanatçı ekspresif olarak imzasını da atmıştır. Resimlerinde sanatçı kalın çizgiler, kalın fırça darbeleri, yoğun ve karşıt renkler kullanırken, renk geçişlerinde soft ve biçimler deformasyonlara da ağırlık vermiştir

Ekspresyonist sanatçıların genel özelliği olan karamsarlık Ayşe Kapusuz'un eserlerinde de hakimdir. Ayşe Kapusuz'a gelecekte de eserlerinde farklı yansımalara imza atması dileğiyle çalışmalarındaki başarılarının devamını diliyoruz.

KAYNAKLAR

Kitap

- Arsever, C. E. (1983). Sanat Ansiklopedisi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Andrews, T. (1995). Renklerle tedavi. İstanbul: Arıtan Yayıncılık.
- Antmen, A. (2008), 20.Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar (5.Baskı). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Çalışkan, N., Karadağ, E. ve Çalışkan, F. (2010). Eğitim, iletişim ve öğretmenin beden dili. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çoruhlu, Y. (2011). Türk Mitolojisinin Ana Hatları. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- D'Alviella, C. G. (1894). The Migration of Symbols. London: A. Constable and Company.
- Eliade, Mircea. (2003a). Dinler Tarihine Giriş. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Erbek, Mine. (2002). Çatalhöyükten Günümüze Anadolu Motifleri. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ersoy, N. (2000). Semboller ve Yorumları (3. Baskı). İstanbul: Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri.
- Radt, W. (2002). Pergamon: Antik bir kentin tarihi ve yapıları (S.Tammer, Çev.). İstanbul: YKY
- Richard, L. (1991). Ekspresyonizm (B. Madra ve S. Gürsoy, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özök, E. (1982). Sanat, İletişim ve İktidar. Ankara: Tan Kitap.
- Zillioğlu, M.(2007). İletişim nedir? (3. Baskı). İstanbul: Cem Yayınevi.

Tez

- Canay, A. (2011). Anadolu'da üretilen kilim motifleri ve seramik sanatında yorumlanması. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Entütisi Seramik Ana Sanat Dalı, Afyon.

- Karataş, M. (2013). Türk Dilinde Yanış (Motif) Adları -Anadolu Sahası-. (Yayımlanmamış doktora tezi). Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Muğla.
- Orçan, S. (2011). Türk Masallarında Renk İmgesi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztekin, S. (2008). Dinlerde Hayat Ağacı. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Makale

- Ahmetoğlu Ü. Ve Denli, S. (2013). Soyut dışavurumculuğun ortaya çıkışı ve Türk Resim Sanatına yansımaları. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 3 (8), 173-188.
- Akkın, C., Eğrilmez, S. ve Afrashi, F. (2004). Renklerin insan davranış ve fizyolojisine etkileri. Türk Oftalmoloji Derneği XXXVI. Kongresi, 33, 274- 282.
- Aşkar, Füsun. (2011). Sanatsal İletişim Modeli: Sahne (Performans) Sanatları Üzerine Bir İnceleme. Akademik Bakış Dergisi, Sayı 25, Temmuz-Ağustos, Sayfa 2.
- Çalışkan, N.ve Kılıç, E. (2014). Farklı Kültürlerde ve Eğitimsel Süreçte Renklerin Dili. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 15 Sayı 3, Aralık, Sayfa 69-85 .
- Çevik, Nevzat .(1999). Hayat Ağacı'nın Urartu Kült Törenlerindeki Yeri ve Kullanım Biçimi. Anadolu Araştırmaları Dergisi.15, s. 335-367.
- Çelikdağ, S. G. (2017). Türk Kültüründe Değerler Simgesi Gül. Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi, 13, 105-123.
- Fırıncı, M. (2006). Alman Ekspresyonizmi (Dışavurumculuk), DieBrücke(Köprü) ve Türk Baskı Resim Sanatına Etkileri. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (19) 110-115.
- Karafakı, F. ve Çetinkaya, Ç. (2016). Türk Süsleme Sanatında Gül'ün Kullanımı, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 13 (1), Haziran, S.18
- Keskin, İsmail. (2014). Baskıresimde Alman Ekspresyonizmi (Dışavurumculuk) ve Litografi Sanatına Yansımaları, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi (Journal of Art), Sayı. 25, S. 3
- Kılınçarslan, F. ve Fidan, M. (2012). Giresun üniversitesindeki çalışan kadın personelin renklere bakışı. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 4, 38-54.
- Mazlum, Ö. (2011). Rengin kültürel çağrışımları. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31, 125- 138
- Parpola, S. (1993). "The Assyrian Tree of Life: Tracing the Origins of Jewish Monotheism and Greek Philosophy", Journal of Near Eastern Studies, Vol. 52, No. 3, s. 161-208.,